

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ

Стаття присвячена адміністративним послугам у сфері недержавного сектору безпеки. Проведена класифікація таких послуг. Проаналізовано чинне законодавство, що регулює порядок надання адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки. Виділені ознаки таких адміністративних послуг.

Ключові слова: адміністративна послуга, суб'єкти надання адміністративних послуг, центри надання адміністративних послуг, недержавний сектор безпеки.

Стаття посвящена административным услугам в сфере негосударственного сектора безопасности. Проведена классификация таких услуг. Проанализировано действующее законодательство, регулирующее порядок предоставления административных услуг в сфере негосударственного сектора безопасности. Выделены признаки таких административных услуг.

Ключевые слова: административная услуга, субъекты предоставления административных услуг, центры предоставления административных услуг, негосударственный сектор безопасности.

The article is devoted to administrative services in the field of non-state security sector. Classification of these services is carried out. Analyzed the current legislation governing the provision of administrative services in the field of non-state security sector. Signs of administrative services are allocated.

Key words: administrative service, subjects of providing administrative services, centers of providing administrative services, non-state security sector.

У сучасних умовах адміністративна реформа в Україні вимагає кардинальної зміни характерної для нашої країни, існуючої ще з радянських часів системи відносин між органами публічного управління та громадянином. Одним з найважливіших напрямів процесу реформування сфери публічного управління є впровадження і розвиток системи адміністративних послуг. Результатом реалізації даного напрямку має стати створення правових засад ефективної діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і реального їх втілення в адміністративно-правову практику, при якому одержувачі адміні-

стративних послуг наділяються широкими правами щодо контролю за порядком їх надання та якістю. У свою чергу, нездатність держави мобільно та ефективно забезпечувати безпеку в усіх сферах життєдіяльності суспільства в умовах зростання корупції, недосконалість юридичних механізмів захисту прав, законних інтересів фізичних і юридичних осіб обумовила виникнення недержавного сектору безпеки. Окреме місце серед адміністративних послуг належить послугам, спрямованим на видачу дозволів на певну діяльність у сфері недержавного сектору безпеки, на окремі заходи, на певні об'єкти (і операції з ними), які

спрямовані в першу чергу на забезпечення від ризиків посягання на особисту безпеку та є важливим фактором попередження злочинності та забезпечення суспільної безпеки в цілому.

На сьогодні у сфері надання громадянам та юридичним особам якісних адміністративних послуг, у тому числі й послуг у сфері недержавного сектору безпеки, існують певні труднощі, які обумовлюються суперечливістю та неузгодженістю законодавства, ускладненістю адміністративних процедур, проявами бюрократизму, а також корупцією в органах державної влади і органах місцевого самоврядування. До того ж Україна за часів незалежності так і не виробила загальної державної політики у сфері недержавної безпеки та адміністративних послуг узагалі. Незважаючи на деякі успіхи, специфічний ринок недержавних безпекових послуг в Україні формується й розвивається досі хаотично, і передусім через відсутність необхідного організаційно-правового забезпечення.

Питання адміністративних послуг досі залишаються малодослідженими та дискусійними в юридичній науці взагалі та в адміністративному праві зокрема. Звичайно, питання надання адміністративних послуг та функціонування недержавного сектору безпеки певною мірою були предметом науково-теоретичних досліджень таких українських вчених та економістів, як В. Авер'янов, О. Вінніков, В. Гаращук, І. Голосніченко, В. Долечек, В. Кампо, І. Коліушко, В. Крутов, Р. Куйбіда, Т. Мотренко, Є. Матвіїшин, Г. Новицький, В. Сороко, В. Пилипчук, В. Тимощук та ін. Незважаючи на значну кількість наукових праць, слід констатувати, що в науковій юридичній літературі проблеми правового регулювання адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки, механізмів організаційного забезпечення їх надання не дістали належного систематизованого вивчення, а тому потребують подальших наукових досліджень.

Мета статті полягає в аналізі нормативно-правових актів та наукової літератури щодо виокремлення адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки. Відповідно до означеної мети досліджуються проблеми правового регулювання надання адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки, їх види та питання вдосконалення законодавства у цій сфері.

Використання поняття «адміністративні послуги» збігається із початком проведення в Україні адміністративної реформи. За часів незалежності у вітчизняному законодавстві зустрічалися різноманітні терміни, такі як «управлінські», «адміністративні», «державні» та «публічні» послуги. Їх поява була обумовлена не виокремленням нового виду адміністративно-правових відносин між публічними органами і приватними (фізичними та юридичними) особами, а змістовною переоцінкою характеру цих взаємовідносин. Адже такі дії, як реєстрація, ліцензування, традиційно розглядалися і розглядаються адміністративною правовою наукою як звичайні складові владно-розпорядчої діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У Концепції адміністративної реформи була зроблена спроба дати визначення управлінським послугам як послугам з боку органів виконавчої влади, що є необхідною умовою реалізації прав і свобод громадян, зокрема реєстрація, ліцензування, сертифікація тощо [1]. І якщо кінець 90-х – початок 2000-х рр. характеризується використанням у нормативно-правових актах терміна «управлінські послуги», то після 2006 р. у правовий вжиток входить термін «адміністративні послуги». Так, у Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади було закріплене визначення адміністративних послуг як результату здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридич-

не оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо) [2]. В окремих нормативно-правових актах зустрічався і термін «державні послуги» [3], але здебільшого у випадках встановлення повноважень тих чи інших органів виконавчої влади з надання державних послуг. Термін «публічні послуги» характерний для актів міжнародного характеру. Хоча в законодавстві і використовувалися зазначені терміни, але було відсутнє однозначне їх визначення. Під одними і тими ж діями органів виконавчої влади в одних актах застосовувався термін «адміністративні» послуги, а в інших – «управлінські» послуги. Одну з перших спроб систематизувати на законодавчому рівні різноманітність послуг, що надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, було здійснено у Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Остання не тільки закріпила визначення поняття «адміністративна послуга», а й дозволила розмежувати такі поняття, як «публічна», «державна» та «муніципальна» послуги, в залежності від суб'єктів, що їх надають. Так, державні послуги надаються державними органами, підприємствами, установами та організаціями, муніципальні чи комунальні – органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, установами та організаціями, адміністративні – органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, публічні – це державні та муніципальні послуги.

У жовтні 2012 р. набув чинності Закон України «Про адміністративні послуги» (далі – Закон) [4], який визначив правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг. Зазначеним нормативно-правовим актом завершилося впрова-

дження в правовий обіг терміна «адміністративні послуги».

Що стосується наукових досліджень у сфері адміністративних послуг, то вони також характеризуються неоднозначністю. Більше того, в науковій літературі 2000–2001 рр. існували діаметрально протилежні підходи щодо можливості існування такого поняття взагалі [5, с. 109–114; 6, с. 25–35]. Трохи згодом у літературі розпочалися дискусії щодо обрання терміна для характеристики окремих дій органів публічної влади у відносинах з приватними особами [7; 8; 9; 10]. Проте надалі дослідники у своїх працях використовують термін «адміністративні послуги» як такий, що більше відповідає змісту цієї категорії, оскільки вказує на суб'єкт, який надає такі послуги (адміністрацію, адміністративні органи), а також характеризує владно-публічну (адміністративну) природу діяльності щодо надання цих послуг. Після прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» основне місце зайняли дослідження якості та стандартів якості адміністративних послуг, процедури їх надання.

Таким чином, аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, дає підстави вважати, що існування такого правового інституту, як адміністративні послуги, у наш час вже практично не викликає сумнівів. На черзі законодавче забезпечення розвитку системи надання адміністративних послуг у різних сферах, у тому числі в недержавному секторі безпеки.

Головною ідеєю недержавного сектору безпеки слід визнати нові підходи до побудови системи національної безпеки взагалі на основі цивілізованого співвідношення її державного й недержавного складників. Так, на відміну від державного сектору безпеки, який покликаний захищати інтереси держави в цілому, сутність недержавної безпеки полягає у забезпеченні інтересів суспільства й

особистості. Але оскільки забезпечення безпеки суспільства і особистості становить зміст діяльності держави взагалі, на практиці не повинно бути суттєвих суперечностей між державними і суспільними інтересами. Зазначені сектори безпеки повинні утворювати єдину систему з чітким розподілом функцій та способів взаємодії. Держава зі свого боку повинна створювати сприятливі умови для становлення та ефективного функціонування недержавного сектору безпеки. Це може відбуватися через встановлення правових засад діяльності окремих суб'єктів недержавного сектору безпеки та легалізації їх діяльності державою шляхом видачі ліцензій, дозволів і т. ін.

Узагалі, адміністративні послуги у сфері недержавного сектору безпеки можна поділити на декілька груп. До першої групи належать послуги, що спрямовані на створення суб'єктів недержавного сектору безпеки (реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, громадських об'єднань). До наступної групи можна віднести послуги щодо надання права на зайняття певними видами діяльності. Так, відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» розроблення, виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації, торгівля спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку, іншими засобами негласного отримання інформації, розроблення, виготовлення, реалізація, ремонт, модернізація та утилізація озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї та інші віднесені до тих видів діяльності, які підлягають обов'язковому ліцензуванню [11]. Крім того, Законом України «Про охоронну діяльність» надання послуг у сфері охорони власності і громадян також здійснюється на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії [12]. Саме господарюючі суб'єкти, що займа-

ються охоронною діяльністю, в сучасних умовах є основними суб'єктами недержавного сектору безпеки. І до третьої групи адміністративних послуг слід віднести послуги, спрямовані на забезпечення діяльності суб'єктів недержавного сектору безпеки. До них належать видача: дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; дозволів на зберігання, носіння (реєстрація, перереєстрація) нагородної зброї мисливської, холодної, пневматичної зброї, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача посвідчення водія на право керування транспортними засобами; ліцензій на надання послуг у галузі криптографічного і технічного захисту інформації.

Безперечно, адміністративним послугам у сфері недержавного сектору безпеки притаманні такі загальні ознаки, як: безпосередня ініціатива фізичної чи юридичної особи для отримання послуги; результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання відповідно до закону; прийняття адміністративного акта як кінцевий результат надання послуги; виникнення, зміна чи припинення прав та/або обов'язків у особи-одержувача. Поряд з цим їм притаманні певні особливості, що дозволяють адміністративні послуги у сфері недержавного сектору безпеки виділяти в окрему групу з властивими для них змістом та метою.

У першу чергу до однієї з таких рис слід віднести мету надання таких адміністративних послуг. Відповідно вона буде похідною від завдань та мети недержавного сектору безпеки та призначення адміністративних послуг взагалі. Якщо метою надання адміністративних послуг є забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, то основним призначенням недержавного сектору безпеки – захист прав та свобод громадян та структур громадянського суспільства від злочинних посягань, від необґрунтованого втручан-

ня в їх діяльність з боку держави. Недержавний сектор безпеки є складовою частиною національної безпеки. Не можна не погодитися, що, незважаючи на єдність цілей та будучи об'єктивно взаємозалежними, ці дві системи практично не функціонують як єдина загальнонаціональна система, а інколи і просто конфліктують, чим явно знижують рівень забезпечення національної безпеки в цілому [13]. При цьому дії держави щодо підвищення ефективності функціонування недержавного сектору безпеки та ліквідації державної монополії у сфері безпеки досить часто носять суперечливий характер. Це проявляється в явно непослідовному формуванні правової бази діяльності майбутньої вітчизняної системи недержавної безпеки. Якщо визначення прав й обов'язків суб'єктів державного сектору безпеки знайшло своє відображення у чинному законодавстві (законах України «Про Збройні Сили України», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про Національну гвардію», низці інших законів, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України, відомчих нормативно-правових актах), то занепокоєння викликає часткова врегульованість правового статусу недержавного сектору безпеки. До сих пір залишаються неприйнятими закони України щодо визначення правового статусу структур недержавного сектору безпеки, такі як: «Про зброю», «Про детективну діяльність», «Про служби безпеки суб'єктів господарювання та інших юридичних осіб», «Про основи недержавної системи безпеки України» і т. ін. Передача окремих функцій у сфері забезпечення національної безпеки приватним структурам та впорядкування надання адміністративних послуг у цій сфері є першим кроком до визнання державою недержавного сектору безпеки важливим партнером забезпечення національної безпеки та

охорони правопорядку. З урахуванням вищезазначеного призначенням адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки є надійний захист особи, суспільства, держави від можливих небезпек та загроз, спрямований на попередження злочинності, тероризму, забезпечення суспільної безпеки, в процесі забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Другою характерною рисою адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки є суб'єкт їх надання. Згідно зі ст. 1 Закону суб'єктом надання адміністративної послуги визнається орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги. До органів, уповноважених надавати адміністративні послуги у сфері недержавного сектору безпеки, у першу чергу належать ті, що здійснюють управління у сфері адміністративно-політичної діяльності та реалізують державні функції у сфері національної безпеки, громадського порядку та громадської безпеки. Такі органи нечисленні, до них належать Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерство юстиції України. Крім того, Закон передбачає, що адміністративні послуги можуть надаватися через центри надання адміністративних послуг (далі – Центри) або Єдиний державний портал адміністративних послуг. На сьогодні адміністративні послуги у сфері недержавного сектору безпеки не надаються через Центри, за винятком державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи, яка має намір стати підприємцем, та інших послуг, передбачених Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», реєстрації громадського об'єднання та деяких інших [14].

Ще однією характерною рисою адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки є встановлення особливих правил їх надання. Наявність таких процедур (правил, дій, ліцензійних умов) пояснюється тим, що діяльність суб'єктів, які зобов'язані надавати адміністративні послуги, повинна ґрунтуватися на принципах захисту прав і законних інтересів конкретної фізичної чи юридичної особи. Так, цілим комплексом нормативно-правових актів визначається порядок надання Службою безпеки України адміністративної послуги з видачі ліцензії на впровадження, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів [11; 15; 16; 17]. На суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки покладається обов'язок вчиняти певні дії, такі як: прийняття заяви, перевірка поданих документів, порядок їх розгляду, прийняття рішення про надання адміністративної послуги чи відмову в її наданні. Причому суб'єкти надання адміністративної послуги у сфері недержавного сектору безпеки уповноважені надавати адміністративну послугу відповідно до закону. Так, згідно з ч. 1 ст. 5 Закону виключно законами, які регулюють суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг, встановлюються суб'єкт надання адміністративної послуги та його повноваження щодо надання адміністративної послуги. У дійсності повноваження того чи іншого органу щодо надання адміністративної послуги може впливати з положення про орган, з правового акта про порядок надання тієї чи іншої послуги, з переліків платних послуг та ін. Наприклад, Закон України «Про Службу безпеки України» не містить вказівки про те, що однією з функцій цього державного органу є надання адміністративних послуг. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» встановлює види господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню, а Постанова Кабінету Міністрів України

«Про затвердження переліку органів ліцензування» [18] визначає Службу безпеки України як орган, що надає ліцензії з певних видів господарської діяльності. Але на сьогодні ні Закон України «Про адміністративні послуги», ні інші нормативно-правові акти не встановлюють чіткого переліку адміністративних послуг, так само як і не відносять ліцензування або якусь іншу подібну діяльність органів держави до адміністративних послуг. Таким чином, вважаємо за необхідне в нормативно-правовому акті, що визначає правове положення того чи іншого органу, закріплювати його повноваження надавати адміністративну послугу, а вже спеціальними нормативно-правовими актами у сфері адміністративних послуг встановлювати чіткий перелік останніх.

І останньою характерною рисою адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки слід виділити встановлення плати за їх надання. На сьогодні практика характеризується зростанням адміністративних послуг, яке здійснюється безсистемно, за відсутності чітких принципів та систематизації діяльності органів влади щодо надання таких послуг, а в окремих випадках у бік збільшення плати за їх надання. Але потрібно пам'ятати про те, що метою адміністративних послуг є не одержання доходу (на відміну від господарської діяльності), а забезпечення прав, свобод людини та громадянина і законних інтересів юридичних осіб. Усі ці питання, зважаючи на поширеність явища надання органами влади платних адміністративних послуг, потребують серйозного обговорення та надання чіткої відповіді українським громадянам щодо ціноутворення, бо від цього залежить ступінь довіри до державної влади.

Згідно з ч. 1 ст. 11 Закону при наданні адміністративних послуг у випадках, передбачених законом, справляється плата (адміністративний збір). Причому розмір плати за надання адміністратив-

ної послуги і порядок її справляння визначаються законом з урахуванням її соціального та економічного значення. Ще на початку 2010 р. Кабінетом Міністрів України була затверджена Методика визначення собівартості платних адміністративних послуг [19], згідно з якою розраховується планована собівартість платних адміністративних послуг, які надаються адміністративними органами. На сьогодні розмір плати за адміністративні послуги у сфері недержавного сектору безпеки встановлюється у більшості випадків підзаконними нормативно-правовими актами [20; 21]. На нашу думку, необхідно на рівні закону чітко визначити види послуг, у тому числі у сфері недержавного сектору безпеки, що можуть надаватися на платній основі; види послуг, ціни на які повинні встановлюватися на рівні не вищому від собівартості; види послуг, які повинні бути безкоштовними; тарифно-

цінову політику у сфері формування вартості платних адміністративних послуг.

Таким чином, адміністративним послугам у сфері недержавного сектору безпеки притаманні певні особливості, що дозволяють їх виділяти в окрему групу з властивими їм змістом та призначенням. До характерних рис таких послуг належить наявність: спеціальної мети їх надання; спеціально уповноваженого кола суб'єктів надання; спеціальних процедур, передбачених нормативно-правовими актами; оплати, розмір якої у більшості випадків встановлюється підзаконними нормативно-правовими актами. Упорядкування системи адміністративних послуг у сфері недержавного сектору безпеки, удосконалення процедури їх надання є основним напрямом наближення влади до пересічного громадянина, задоволення його потреб, захисту прав і свобод, законних інтересів.

Література

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 21. – Ст. 943.
2. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : Розпорядження Каб. Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 2. – Ст. 376.
3. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 4. – Ст. 28.
4. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 76. – Ст. 3067.
5. Гарашук В. М. Управлінські послуги – новий інститут чи нова помилка? / В. М. Гарашук // Вісн. АПРн України. – 2001. – № 3. – С. 109–114.
6. Коліушко І. Управлінські (адміністративні) послуги – новела адміністративного права / І. Коліушко // Адміністративна реформа для людини. – К., 2001. – С. 25–35.
7. Долечек В. Нормативно-правові аспекти надання управлінських послуг населенню органами виконавчої влади України / В. Долечек // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – № 2. – С. 356–361.
8. Оцінка якості адміністративних послуг / В. П. Тимошук, А. В. Кірмач. – К. : Факт, 2005. – 88 с.
9. Писаренко Г. Запровадження доктрини адміністративних послуг в Україні / Г. Писаренко // Митна справа. – 2005. – № 6. – С. 80–83.
10. Авер'янов В. Б. До питання про поняття так званих «управлінських послуг» / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2002. – № 6. – С. 125–1127.
11. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 27. – Ст. 1109.
12. Про охоронну діяльність : Закон України 22.03.2012 р. № 4616-VI // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 30. – Ст. 1099.
13. Крутов В. В. Недержавний сектор безпеки як складова частина забезпечення національної безпеки України [Електронний ресурс] / В. В. Крутов, Г. П. Новицький. – Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3493-2010-01-22-21-53-33.html>.

14. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг : Розпорядження Каб. Міністрів України від 16.05.2014 р. № 523-р // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 45. – Ст. 1193.
15. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
16. Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, що надаються Службою безпеки : Розпорядження Каб. Міністрів України від 09.06.2011 р. № 526-р // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 45. – Ст. 1872.
17. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з впровадження, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів та Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з впровадження, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів : Наказ Служби безпеки України від 12.10.2010 р. № 524 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 88. – Ст. 3135.
18. Про затвердження переліку органів ліцензування : Постанова Каб. Міністрів України від 14.11.2000 р. № 1698 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 46. – Ст. 200.
19. Про затвердження Методики визначення собівартості платних адміністративних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 27.01.2010 р. № 66 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 6. – Ст. 260. – С. 107.
20. Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу : Постанова Каб. Міністрів України від 29.11.2000 р. № 1755 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 48. – С. 36. – Ст. 2093.
21. Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, що надаються Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації : Постанова Каб. Міністрів України від 09.06.2011 р. № 626 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 45. – Ст. 1843.